

Butlletí

del

Centre Excursionista de Catalunya

CARLES BOSCH DE LA TRINXERIA

MONTANYES regalades, me teniu el cor robat! ; Quantes vegades he envejat la sort del pastor que durant tot l'estiu viu en les altes regions de nostres Pireneus! Viure ab ells, dins llurs barraques, tota una setmana, ha sigut sempre'l meu gran desitg; aislar-me en aquelles soletats enfront del grandióс espectacle de nostres altes montanyes; valls de Carença, de Cadí, de Morens... No: jamay vos podré oblidar! Viuré de vostres records, que rejoveniran ma vellesa! Montanyes regalades, me teniu el cor robat!»

Així escrivia en Bosch de la Trinxeria en un dels seus llibres, y perquè escrivia així, m'he atrevit jo a parlar d'ell aquesta nit memorable, en que solemnisem la diada del gloriós Sant Jordi, perpetuant el record del gran enamorat dels nostres Pireneus.

Perquè en aquest plany d'anyorança hi es tot ell, en aquestes paraules hi ha tota la seva ànima, y el record d'ella es lo que busquem y volem evocar aquesta nit; y may millor que avuy, la nit de la fe y de l'amor a la patria, pera sadollar-nos ab sos entusiasmes y robustir el nostre esperit ab son exemple.

En elles hi es tot lo que fou y tota sa historia, en tal extrem, que tinc per segur que, a l'escriure-les ab la tremolosa mà dels seus últims anys, els seus ulls ploraven, y's redreçava'l seu esperit, volent viatjar, com altre Gentil en la daurada carroça d'un alegre somni, per afraus, conques, riberes, de coma en coma y d'estany en estany d'aquell seu Pireneu.

El seu entusiasme per les grans montanyes es qui li posà la ploma a la mà; li brollà exuberant del cor, ubriagant-lo tot ell, y li féu sentir l'ansia de l'enamorat y el desitg de contar a tot-hom l'esplendidesa dels seus amors; li féu rondar com delitós pelegrí els més amagats paratges; li féu escorcollar prats y clapices que

d'any en any no veuen rastre humà; el llençà de nits, sol, fòra de les jaces a embadalir-se ab la quietut immensa d'aquells cims a dalt d'una carena, y de segur que una nit el sobtà l'encís, y que, un cop rendit als seus afalacs, en els col·loquis sublims de l'home y la montanya, era ella qui a cau d'orella li dictava aquella prosa tant senzilla, tant valenta y robusta, tant ingenua y sobre tot tant fervorosa ab que parla de tempestats y boires, de trons y pedregades, de ruixims d'or y polsagueres de brillants les nits de serenor, de cingles que s'esberlen, de torbs que tot ho escombren y de neus que fins enterren aquell palau reial que hi ha a la vall de Nuria.

Obriu els seus llibres, sobre tot els més seus, els de l'excursionista, aquells en que pinta caceres de vuit dies, o bé la magna travessa de dotze hores que féu una vegada pera arribar a Carença a pescar aquelles truites que li dançaven com bruixes en garlanda al vol de l'esquer sense picar-lo may. Llegiu-li *Pla y Montanya*, els *Records d'un excursionista*, o el volum *De ma cullita*, y el sentireu parlar.

Y si després, seduïts per ses paraules, com ho hem estat molts dels que som aquí, voleu veure d'aprop les piques de Balaig y Tretze Vents, els sots de Morens o'l desert de Camp Magre; quan recordeu les impressions que heu rebut en el pelegrinatge y com vostre pensament, isolat en aquelles altures, s'enlairava serè sobre les petiteses de cada dia, y, lliure del pes feixuc de les miseries de la terra baixa, semblava despertar-se a nova vida; si recordeu que us deya l'universal quietut d'aquells espays, o heu tingut la sort de ser sobtats per una d'aquelles tempestats que aplanen a l'home, y, un cop retut, se'l mofen y li envien dolls d'aigua y calamarsa que li pessigollin tots els indrets del cos, entre rialles de trons aixordadors y llamps que joguinegen estimbant clapices; quan, en una paraula, recordeu vostres pensaments en els alts cims, sabreu qui era y com pensava en Bosch de la Trinxeria.

Poseu-hi allà dalt un home d'intel·ligencia superior y cultíssima, d'esperit delicat y de coneixements ben poc comuns; afegiu que sigui poeta y subtil observador, cristià de cor, senyor en sos gustos, cavaller en son tracte, y el veureu y el sentireu encara.

Perquè era aixís, en mitg dels espectacles més feréstecs, quan se troba com vora'l sorrer del Recó, aon cada gra de sorra es un single esberlat sobre altre single, en aquell caos de formes fantàstiques de mamuts, esfinxs y monstres empedreïts per les centuries, ell hi veu ab serena mirada sols una quieta unitat que fa del selvatgisme caotic el senzill detall de l'obra d'un Creador de tant

infinida potencia que, pera fer el sorrer, filtra una gota d'aigua al mateix cor granític de la montanya, y, fent-la dilatar, estimba una carena sobre una altra rostos avall.

Y quan, després d'aquest caos, troba'l *soley bonic*, prat paradi-

siac, coixí brodat pera dançar-hi fades, ras ombrejat de pins y cobert de boixerica, s'encanta ab les formigues y queda embadalit veyent la traça ab que fan la teulada del seu cau, y, ple d'ansiosa indignació, corre a apagar el foc ab que un enfadat caçador volia venjar l'impertinencia de que l'haguessin despertat, sent així que ell, un home, s'havia adormit fent nosa a les formigues.

Però, ni sempre ni tot l'any podia en Bosch viure en aquelles

altures: havia, com tot-hom, de baixar al pla, y al pla s'hauria anyorat si l'esperança de tornar-hi no l'hagués distret: se distreya escrivint els seus records, cantant entre'ls bufecs de la tramontana empordanesa l'himne dels seus amors; escrivia, y ab tal doll de vigorosa inspiració, que'ls seus originals semblaven còpies cuidades; escrivia bé perquè s'hi delectava, hi era pausat, mirat y, pera dir-ho en un mot expressiu, s'hi rabejava ab sa prosa; y quan havia escrit llegia, y un dels seus més preuats gustos era cridar a un amic y llegir-li, com may ningú podrà probablement tornar a llegir, aquella prosa de les seves delectances. Erem cinc convidats una vegada, dels quals la mort traidora ha respectat solament dos fins al present; cinc convidats a passar una nit vora'ls fondals del Tech, en sa casa de Prats, y ab una mica més ens sobta l'aurora sentint-lo llegir y pensant que somniavem realitats viventes poetisades pel seu foc de narrador aimant. Erem cinc que no varem saber si valia més el viatge, la montanya o bé la companyia de l'home que'ns permetia fruir ab ell els seus amagats plaers.

Perquè, ademés, tenia en Bosch una qualitat tant poc freqüent y única, que'l feya ella sola un home superior; y li feya precisament per lo que presuposava, perquè era filla, nascuda ab l'espondanitat més fresca y agradosa, d'aquella mateixa educació y encís de les grans montanyes; en Bosch era mestre en la més difícil de les ironies, en l'ironia del cristià y del cavaller, sempre enlairada y agradosa, tant punyenta com plena de caritat y amor al pròxim.

Y es que al baixar al pla després d'haver-se acostat més a Déu y sentit més d'aprop sa grandesa, veyia més clara la petitesa de l'home, la deformitat del seu esperit a l'errar, y se'n compadia. Si en Bosch, de la vida dels cims, hagués baixat a ciutat; si hagués sobtadament entrat en aquest tràfec dels tràfecs, aont un ensopega ab l'esquifit d'esperit a qui ni les ulleres saben engrandir-li les coses; ab el vanitós que, per una paraula buida, un lloc o una cadira de pantalla, fa papers ridícols; ab el curt y estret que's frega les mans al vespre perquè ha estirat cinc cèntims més el benefici seu, sense veure si hi deixa en l'estirada un tresor enter de bon nom y d'honradesa; al trobar al petit avar, al petit vanitós, al petit gran home, hauria esclafit segurament en una rialla, que posariem ara al costat de les immortals de Persius o de les fines sàtires horacianes.

No ho feu aixís y preferí viure alegre entre'ls seus camps, aont era aquell senyor-pagès pel qual tant han sospirat els moderns

sociòlegs y polítics; digne dels cants dels clàssics, era allavors llaurador dels saulons de La Junquera, podador de ses vinyes y estudiós experimentador de races noves y cultius desconeguts. Encara pot-ser no sab cap historaire d'aquest esforç gegant de la replantació de nostres vinyes mortes, que'ls primers ceps de riparies y rupestres van entrar pel Portús y van treure arrels a les terres d'ell, y que'ls primers que van treure florida a les vores del Noya eren primogènits d'aquests.

Del Bosch agricultor y senyor d'hisendes són filles ses noveles, prou llegides y exteses pera fer-ne aquí ni la dissecció ni tampoc la llista: elles y els seus estudis de llengua, historia y arqueologia són el patrimoni literari que ha deixat, y que coronen, sobresortint sempre, els seus articles curts y descripcions de montanya.

Al veure aquest llegat, que certament no es pas dels més quantiosos en el nostre renaixement literari, ve instinctivament a la pensa una pregunta que es pot-ser la seva millor apologia: ¿com es que, no sent pas en sos escrits, literariament, superior a molts altres, y per la quantitat d'ells tampoc dels primers, com es que li reconeix tot-hom una superioritat no disputada?

Estudieu-lo aquest enigma vosaltres que, ab la febra de la joventut, teniu la santa ambició de ser útils a la Patria; estudieu-lo els que vindreu demà, al recordar sa memoria; perquè an en Bosch de la Trinxeria no hi trobareu res més ni altra rahó de nom; no es l'arbre de mil branques: es l'abet d'un sol tronc ert y robust, l'arbre de branca única y d'una sola arrel; més d'una arrel tant fonda que puja a flor de terra y escampa pel món uns tant amagats perfums de la mare terra, que cap altre arbre sab anar a buscar.

El gran secret d'en Bosch es sa hermosíssima espontانيتat. Aquella qualitat que'ls místics ne diuen generositat d'esperit li ensenya a confegir ab ample cor y la pensa enlairada'l gran llibre de la Naturalesa; y passa anys llegint-lo sense altre frenesí que'l de llegir-lo bé y més bé cada dia; may va somniar en ser res més, y, sense adonar-se'n, tant se n'aprofità d'aquest estudi, que n'esdevingué mestre sense voler ser-ho y escriptor espontaniament; d'aquí que en sos escrits hi manqui tota pretensió: sa prosa té en grau raríssim aquella simplicitat y senzillesa tant difícil que es qualitat necessària de tota obra bella; hi espurna arreu, ab aquesta forma simplicíssima, una ingenuitat y una seguretat gran; pera dir-ho en un llenguatge moderníssim, es tota ella una gran afirmació que s'imposa precisament perquè no té la pretensió de-ser-ho.

Aquest es el seu gran secret. Per això hi faltava en nostre CENTRE EXCURSIONISTA la present commemoració, que com més ferma y valenta sigui la tradició que servirà de peu y fonament a la vida de demà, més ferma serà també aquesta; y per això es igualment que, deixant potser enganyats vostres desitjos, dites aquestes paraules de justificació o preludi, no'n faci aquesta nit un estudi de la seva obra, ni tampoc la seva crítica. Si algú hagués de fer-la, no podria ser jo, el menys aprofitat dels seus deixebles, perquè no he sabut apendre d'ell més que l'ansia y el desitg de trepitjar la gran montanya; guardo d'ell tot l'encís de l'entusiasme excursionista, y, per lo mateix que'l coneixia, no més puc presentar-vos-el dient: llegiu-lo; llegiu-lo sobre tot ab l'entusiasme ab que escrivia ell, y el veureu de cos enter.

D'aquesta manera, quan vingueu an aquesta casa pairal y veyeu son record, sa figura us dirà sempre: *Sursum corda!* Aixequen l'esperit, mireu enlaire, ubriagueu-vos ab l'entusiasme d'una fe robusta, y sereu grans homes.

F. MASPONS Y ANGLASELL

EXCURSIÓ A CAPRI

PER fi assolia una de les més grans ilusions al seguir terres italianes: visitar lo que fou reyalme de Napols: camps y poblacions regats ab sang catalana al temps esplendorós de nostra monarquia, quan les barres roges enlayrades a l'enasprat cim de Sant Joan de la Penya s'emmirallaven joyoses en les ones de l'Adriàtic. Quan territori seguia la propulsora acció política d'Anfós *lo Magnànim*, rey gran en la guerra y gran en la pau, veritable identificació del sigle del Renaixement, que'l rebé ab un abraç del major afecte.

Jo arribí a Nàpols la setmana de la terrible erupció del Vesuvi del 1906. La campinya presentava un to de tristesa glacial, a despit de trobar-nos sots l'influencia d'un serè dia d'Abril. Lo monstre de les boques de foch, envollat en espessíssim mantell gris, extenia arreu, molt lluny, la cendrosa polsaguera de l'erupció, imprimint al paysatge un to igual; terra, arbres, edificis, vagons, camins y carreteres, montanya y pla, semblava mirat a través de vidres fumats. La monotonia funerària d'aquells llocs era bruscament

interrompuda pels colors de les finestres y fatxades, pels tronchs dels arbres, pels dessotes de les fulles, pel transitar de persones y besties.

La nota grisa, que ho dominava tot, ja abans de Caserta, se trasmutà en nota enguniosa quan lo tren assolí a Cessa: l'ayre del vagó esdevingué sobtadament irrespirable per l'invasió d'impalpables cendres, a les quals somovia la mateixa corrent del tren; preludi de l'incomoditat que dos jorns després m'esperava a Nàpols, al moure-s un fort vent que'ns omplia de cendres ulls, nas y orelles. No deixà d'esser espectacle original l'aparició d'aparells de tota mena ab que la gent procurava guardar-se de les cendres. Les ulleres automovilistes s'usaven a desdir per la gent de peu, tant, que semblava un carnaval: cotxers dels tranvies tapant-se'ls ulls ab fulles de talch; altres més modests, s'hi posaven senzills papers blanchs, mirant per dessota; molts vianants obrien los paraygues. Lo 19 d'Abril sobrevingué la pluja, que féu cessar aquest imperi de les cendres vessuvianes, assimilant-les ab la terra, a la qual dona la fertilitat característica del territori napolità, terra de promissió de l'agricultura italiana.

Però com no vos he de parlar pera res de Nàpols y sí tant sols d'una insignificant travessia marítima practicada al realisar ma excursió a Capri, deixaré de banda tota digressió, prestat aquest breu tribut al colós del foch.

Quan les sirenes del vapor *Regina Elena* deixaven sentir al lluny son espinguet, tocaven dos quarts de nou (dilluns de Pasqua 16 d'Abril de 1906). La jornada era quieta y boyrosa: l'espessa calitja feya entreveure la perspectiva d'una calma general, molt a propòsit pera visitar la *grotta azzurra* de Capri. Cregut de que a l'hora marxaria, m'apressí a pendre mon passatge (una sola classe de bitllet: nou lires anar y tornar) y a pujar a una de les llanxes parades enfront la *strada* de Santa Llucia, que m'hi portà mitjançant los 30 cèntims per persona que són de tarifa, puix lo bitllet sols val dintre'l vaixell.

Lo vapor està expressament construit pera aquests viatges y segons lo confort que requereixen les exigencies del turisme en nostres dies. Pertany a la «Società Napolitana di Navegazione a vapore».

Si bé l'hora reglamentaria de sortida era la de les nou, lo vapor va retardant pera donar lloch a pujar-hi més gent. Los italians del sud no tenen l'escrúpol de la falta de puntualitat. Mentrestant la gent a coberta s'avorreix. Una llanxa volta al *Regina Elena*: va

d'un cantó a l'altre, cridant als viatgers, los quals reparen a dos homes ab roba lleugera aparellats a llençar-se a l'aygua, y que ab insistencia demanen los sia tirada una moneda de coure, que's llencen a cullir a mida que davalla pausadament al fons del mar. Y los inglesos van llençant al mar moltes peces de deu cèntims. Quan ja no'n ragen del *Regina Elena*, la llanxa cambía de lloch, repetint l'operació junt al *Principessa Yolanda*, anclat no gaire lluny nostre, pera fer la mateixa via de Sorrento y Capri. Dels passatgers d'aquest vapor també'n ragen monedes y més monedes. No hi ha dubte que aquella gent ne fan bullir l'olla de lo que recullen en aquella estona d'espera.

La calor es sofocant en la *toldilla* del vapor, ahont hi han veles, però ningú's cuyda de tirar-les. A dos quarts de deu se mou una mica de marinada. Va encabint-se gent y més gent en lo vapor: la gran part són de les Illes Britàniques, bastants tudeschs, pochs italians, algun francès, cap hispà. No mostren cap impaciencia, puix ningú va afeinat: aquests llegeixen la guia, altres guayten la ciutat, alguns exploren la boyra marina, y en tots se pot apreciar la curiosa indiferencia del turista foraster.

Jo m'hi trobava sol, més sol que may al mitg d'una gent de tantes procedencies y aficions, en la que ningú podia participar dels meus sentiments. Mon desitg era atravesar la boyra de gaire bé cinch sigles pera trobar-me al mitg de la grandesa de ma patria, que tant se féu sentir en les mars on me trobava. Jo volia veure a nostre rey Anfós, *lo de Nàpols*, com li dihem nosaltres, voltat de l'extranya cohort de catalans y italians, nobles y burgesos, guerrers y poetes, arquitectes y prelats, acullint a tothom y remunerant serveys, tant llargament com l'història li reconeix; jo'l volia veure en lo millor de ses campanyes, seguit d'aventurers que's barrejaven ab cavallers de bona fama, guanyant batalles, sortejant traycions, repartint mercès, comprant *condottieris*, assaltant muralles, esfondrant vaixells.

Y, tot bullint-me'l cervell d'idees que ningú més sentia, mirava ab indiferencia aquelles cases de quatre estatges que la ciutat me presentava ben arrengrerades en lo moll, símbol de la Nàpols moderna, que pretén, en sos carrers, borrar l'història passada. Al ensems lo fort espinguet de la sirena del *Principessa Yolanda*, com si xiulés mon pensament, vingué a harmonisar aquell conjunt. ¿Per què retreure'l sigle XV davant la progressiva marxa del sigle XX?

També tenim rahó: los pobles no han de deturar-se, y los qui tal fan marxen enrera.

Llavors, canviant de lloch, mos ulls se posaren en una vella fortalesa, avançada mar endins y prou aprop nostre pera que me la tapés la boyra. No hi havia dubte que ella y jo'ns podiem entendre: la veig per primera volta y me sembla coneguda, assats coneguda meva; emperò ni'l nom li sé.

Me feya peresa obrir lo Baedeker, y com tenia al costat un home ab gorra galonada qui era dels del vapor, li adreçí una pregunta:

— *Scusi, signor: il nome di questo castello?*

— *Il castello dell'Ovo.*

Ah! *Il castello dell'Ovo*, lo castell de l'Ou, com li deya nostra gent. No t'esperava dins Nàpols, tu que tant allunyat t'en trobaves en el sigle XV!

Maquinalement vaig descobrir-me: l'home de la gorra galonada féu altre tant. Això'm féu somriure, puix la salutació no era pas per ell.

Permeteu que mentres lo vapor espera que s'ompli més, pera llevar àncores, vos obri nostre gran llibre de l'història y vos ne llegesca un parell de planes. Lo que diu d'aquests fets ho he llegit en certa carta vella, molt vella, escrita pels Embaixadors de Barcelona als Concellers de la ciutat comtal, en aquells temps en que no hi havien gazetes y los propis portaven les noves. La carta jau apretada y cusida ab moltes d'altres consemblants en un groixut llibre que està arrencat ab gran nombre de llibres tant groixuts com ell, en una sala llarga, molt llarga, que va de part a part de la Casa de la Ciutat de Barcelona en tot lo que es carrer de Sant Miquel.

Quantes vegades, llegint aquesta correspondència de Nàpols, m'he fet l'ilusió de creure esser d'alguns companys que, arbitren del Monarca, no oblidi a hu de sos reyalmes per sols cuidar de l'altre. Y llavors aquesta missió patriòtica tendia a contrariar en certa manera una epopeya de grandesa del rey estimat per tantes qualitats.

Mentres Anfós IV estava a Nàpols, sa bondadosa muller, Maria de Castella, cuidava d'aquesta terra. A son costat hi tenia, en l'any 1437, a una donzella casadora, qual matrimoni preocupava al rey. Per dever de consciència tenia de casar-la ben casada; però, segons quin marit prengués, podia pertorbar la pau del reyalme. Era esta donzella na Elionor d'Aragó y d'Aragó, filla del comte Jaume d'Urgell y néta del rey Joan I d'Aragó. La donzella era de caràcter lleuger y variable, ab lo qual son casament havia d'esdevenir més dificultós.

Cap ocasió com aquella pera practicar ab ventatja lo propòsit que guià al rey Anfós d'agermanar Nàpols y Catalunya, assenyalamet ab les unions matrimonials. Per çò determinà casar a sa ilustre y malhaurada cosina ab un dels més afectats partidaris de la seva causa: ab lo Comte de Nola.

Després de moltes peripecies que no són del cas consignar, Elionor s'embarcà a Barcelona, junt ab l'embaixada extraordinaria que aquesta ciutat trameté al rey pera pregar-li volgués retornar a son reyalme d'Espanya (28 de Maig de 1438).

Molts dies trigaren abans no pogueren parlar ab lo rey, qui estava en lo ple de la seva campanya contra Nàpols. Lo 4 d'Octubre, Elionor y l'embaixada barcelonina s'allotjaren en la poètica mansió militar situada al mitg de la badia de Nàpols coneguda per castell de l'Ou. Allí hi comparegué al dia següent lo polítich Monarca, conferenciant llargament ab la donzella, pera sempre més allunyada de la seva patria. Que interessant y diplomàtica se'ns presenta l'entrevista del castell de l'Ou!

Ultimats los preparatoris del matrimoni ab lo Comte de Nola, s'assenyala per efectuar-se'l diumenge 19 d'Octubre.

Lo dia de la boda s'acostava. Quin goig si coincidís ab ella la cobdiciada rendició de la Ciutat!

No cal dir si'l rey, si son germà Pere d'Aragó, ànima de les operacions del siti y esperit eminentment militar, si'l Comte de Nola y sos amichs italians, imprimirien major activitat, pera que en semblant jornada la boda s'efectués en la famosa catedral napolitana.

Lo 17 d'Octubre, a punta de dia, l'infant Pere d'Aragó muntà a cavall pera recorre'l camp. Mes la pedra d'una bombarda disparada de dintre la Ciutat lo tocà, emportant-se-li un troç de cap y espargint-li'l cervell per terra.

Vull que llegiu com expliquen lo terrible fet, que tant entristí al rey Anfós, los Embaixadors de Barcelona, desde son hostatge del castell de l'Ou:

«Aprés, senyors molt honorables, es stat parlat ab lo dit Senyor algunes vegades, e lo dit senyor mostrave que no entenie ne volie entendre en neguns affers, sino en estrenyer lo combat de la Ciutat de Nàpols; e sperant alguna bona disposició per poder obtenir del dit senyor la fi de nostra ambaixada, s'es seguit, senyors molt honorables, que diuendres que comptauem XVII del dit mes d'octubre, en la matinada, anani lo senyor infant don Pedro per lo camp a cauall, fou disparada una bombarda de la dita Ciutat de Nàpols, la pedre de la qual ferí lo dit senyor Infant al cap, de

que morí tantost sens que no parlà. E nosaltres de present haguem sabut lo leig cas e desestrat, muntam en vn laut per anar al dit camp per visitar lo senyor Rey. E com fon a mig camí, nos fou dit per mossen Ramon de perellós e per mossen Ramon boyl, que lo dit senyor fahie aportar lo cors de dit Infant aquí en lo Castell de lou, ab la galera de mossen Ffrancesch gilabert sentelles, la qual nos passaue lladonchs per lo costat, aconsellant nos que, atés que no podiem parlar ab lo dit senyor per ço com anaue caualcant per lo camp per confortar la gent qui estaue en si esmeyada, li fariem mayor servey que, tornant nos ne al Castell, reebessem lo dit cors; e axis feu de fet, que ensemps ab alguns nobles e Cauallers et ab vn Missatger de la Ciutat de Valencia, com l altre fos malalt, nos ne muntam lo dit cors en la esglesia del dit Castell e allí haguem aturar tota la dita jornada per ço que ere necessari al dit cors. E l endemà, que ere dissapte, per lo matí, festa de sent luch, fom en lo Camp per visitar lo dit senyor, lo qual trobam en lo seu aleuiament, parlant ab los ytalians. E après hac parlat ab ells, ans que caualcas, nos hi acostam dient li algunes bones paraules, pero breus, de consolació, supplicant lo fos de sa mercè volgues gardar la sua persona en altre manera que fins ací no haue guardada. E lo dit senyor nos respòs algunes bones e breus paraules, per ço com lo congoxauem de caualcar: de que us auisam, senyors molt honorables, lo dit senyor mostra be en sa cara que ha haguda gran altercació de la mort del dit senyor Infant. E que jatsie ell mostras gran esforç, axí per confortar la gent del camp, com per no donar audacia als enemichs, ell segons som stats informats, n a fet gran dol: ell volch bésar, après que l hac vist mort. Dací auant nosaltres, senyors molt honorables, entenem a continuar nostre carrech tant com en lo mon porem e sabrem: placie a nostre senyor que hi endreg, car duptosos estam de la mort d aquest senyor no ns tolque algun remey per rahó de la disposició lo Senyor Rey hauie leixar en aquest Reynalme. Es ver, senyors molt honorables, que, segons som informats, lo Senyor Rey ha dit als dits ytalians, que farà venir deça l infant Don Enrich. E d'altra part som stats informats que en les parts de Castella se mouhen algunes coses preparades a escandres, les quals vosaltres, senyors, deuets millor sentir. E axí mateix estam aquí en gran reçell de la dilació que s dona ací, duptant nos de alguns contraris, axí per mar com per terra, com per mal temps: a deus placia vulle gardar lo dit senyor de tots sinistres. Lo prop dit die, los Capitols del Comte de nole et de dona Elionor son stats fermats: ere stat acordat que les sposalles se fahessen lo diumenge següent e lo matrimoni se devie complir decontinent: mas per rahó del cas seguit en persona del dit infant, no ha hagut loch fins ací.»

La mort de l'infant Pere d'Aragó fou grantment celebrada pels italians partidaris de la casa d'Anjú. Era necessari vestir aquest fet ab colors sobrenaturals, y sa imaginació trobà seguidament forma de decorar-lo.

Consignen ells que D. Pere d'Aragó s'havia empenyat en disparar l'artilleria a l'iglesia del Carme, y una de les bales hi destruí'l tabernacle ont hi havia'l Crucifix. Aquesta santa imatge, baixant lo cap, lo salvà de la seva acció devastadora, però li llevà la corona y cabellera.

A l'endemà, a la mateixa hora, quan l'Infant ordenava a hu dels artillers apuntar la bombarda a la propia iglesia, vegé venir de la trinxera enemiga establerta en aquell lloch una bala de bombarda, que tocà primer a terra y que l'Infant tractà d'esquivar, però inútilment, puix donant un rebot li llevà la vida ab la meytat del cap.

Si no vos cansen les histories, encara vos ne contaré una altra, que també es molt nostra y que radica en lo famós castell napolità de l'Ou.

Han passat alguns anys. Lo rey d'Aragó y de Nàpols es la primera figura d'Italia y del món llatí. Ha arribat a un grau tal son predomini, com no hi hauria pogut somniar cap sobirà dels cinch reyalmes d'Espanya. Son poderiu may mitigà la constant pena dels catalans de veure-l sempre lluny de la terra.

Mes al tenir de parlar de l'any 1458, me plau que sentiuh lo que ha deixat escrit lo geroní Ametller, l'home qui més ha estudiat lo gran regnat d'Anfós de Nàpols.

Comptava lo rey 64 anys, quan caçant en la Pulla en lo mes de Maig, contragué una espermatorrea, que l'obligà a traslladar-se al Castell Nou. Sapiguda la seva malaltia, lo príncep de Viana Carles d'Aragó, qui desitjava coronar-se rey de Nàpols, deixà Roma y partí a visitar al sobirà, arribant-hi tres jorns abans de la seva mort, quan ja estava deshauciat dels metges.

Lo rey Anfós, qui presumia que son nebot portava intenció d'ocupar a Nàpols, sentí augmentar-se-li les ansies de la mort, puix tenia destinada aquella corona a son fill bastart, Ferran. Prou vegé que si moria en lo Castell Nou no li fóra fàcil treure d'allí al Príncep de Viana, a qui'l Governador y la guarnició podrien obehir ab preferencia al Duch de Calabria, majorment essent catalana bona part d'aquella gent d'armes. Per ço, ab la serenitat de juhí que no l'abandonà ni en los darrers moments, optà per pendre una resolució heroica. Feu pregonar que, trobant-se millor de salut, los metges li aprovaven son propòsit de traslladar-se al vehí castell de l'Ou, puix hi respiraria millors ayres.

Lo que, posat en pràctica, deixà a Ferran lo comandament del Castell Nou, y se trasladà al altre castell. Y a l'endemà, a trench

d'aua, passà d'aquesta vida després de rebre los sants sagraments, ab gran humilitat y reculliment (27 de Juny de 1458).

La mateixa cambra mortuoria del seu germà havia de servir també pera ell. Allí reposà son cos durant llargs anys.

Veyeu, donchs, si'l castell de l'Ou mereix reverencia dels catalans.

L'espinguetejar de la sirena del vapor anunciant la marxa me desensopí de mos pensaments. Ja eren passats trenta minuts de l'hora reglamentaria, quan lo vapor marxà. En la coberta, aquella munió de gent de totes procedencies rubleix los bancals y sense cap compliment procura encabir-se y conservar lo lloch. Tot es moviment: cadires de tisora portades d'ací y d'allí; paraygues y ombres que s'obren; s'aparellen ulleres de llarga vista; se remenen los fulls de les guies. Y mentrestant la calitja comença a tapar-nos a Nàpols a mida que'l vapor se n'allunya.

Al poch temps de caminar, uns quants homes que's veu que van per feyna procuren obrir-se una mica de lloch entre la multitud que seu en los tamborets, al mitg de la coberta. Es un *quinteto*, compost de dugues guitarres y dugues bandurries, que alterna ab un *trío* de tenor, baríton y baix. Son repertori no pot esser més estantís: no pot faltar-hi lo popularíssim cant *Funiculi-funiculà*, tal vegada la peça de fama més universal de quantes s'han compost en lo sigle XIX. Ella logra interrompre per breus moments la característica impassibilitat britànica, quals turistes no són los darrers en acullir-la ab significatiu moviment de simpatia. Ja es prou. Com a graciós canten certa barcarola de tenor aludint ara al Vesubi y dirigint-se aont es la montanya, ara a Pompeya, a la qual assenyalen ab la mà, ara al vaixell que'ns mena y responent a duo lo baríton y baix: tot fet ab molt poca *sombra*.

A les deu encara la marinada no ha aclarit gens la boyra: esfumada, Nàpols, al fons de la badia, es assenyalada pel blanquejar dels edificis. Mentres sonen los de la cobla, dos cambrers ofereixen copes de Cognac, naturalment pagant. Los anglesos no'ls deixen passar inútilment, y aquells cambrers van canviant peces de plata.

Darrera d'ells, hu dels músichs s'acosta als passatgers a captar ab lo platet, y després passa'l tenor mostrant les cançons que canta y altres peces musicals, fent notar que les ven a preu més ínfim que'l marcat. Com sempre hi ha qui no sab que'l paper tot ho aguanta, algun passatger s'hi deixa caure y seduir per l'excel·lent oferta.

Mes les ofereix en anglès, qual llengua està molt generalisada a Italia. Llegeixo alguns títols: *A Frangesa!*, *Torna a Surriento*, *Notte sul mare*, gondoliera de Génise. La primera d'aquestes peces es tot seguit cantada pel tenor y baix: lo tenor, un minyó ben plantat, de bigoti negre y cabells llargs y crespats, agafa ab les dues mans la testa del baix, qui, al contrari, es menut y raquíich. Però sa testa resulta model per lo ridícola: figureu's-el magre, de pòmuls sortits, nas d'apagallums, bigoti negre, ab les puntes excessivament llargues y tirades avall a la xinesca usança, ulls petits y enfonsats, orelles de pantalla y una poquetat de cabells a abdosos costats, que repartia en llargues y enganxifoses tires, d'aquí y d'allà en la seva fenomenal calvicie, semblava l'acabés de treure de l'aygua. Esta mísera testa, que vos descrich prou imperfectament, es carinyosament abraçada pel baix a l'iniciar-se dita cançó, acostant-se-la als llavis, besant lo bell mitg de sa grotesca calva, seguint an aquesta altres demostracions d'afecte, segons la cançó's portava. En acabant, fou l'home groch de la calva qui passà novament lo platet de la capta, recullint uns quants sous, no tants com abans.

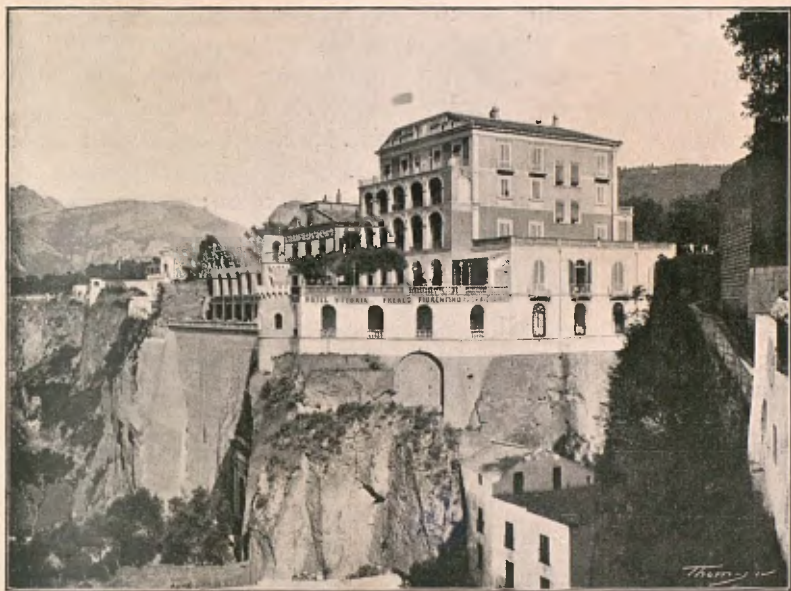
Passen cinch minuts de les deu: la boira fa desaparèixer del tot la ciutat de Nàpols. Un gran tallat se perfila mar endins: es la punta de Scutari. En les montanyes que van ovirant-se vagament a nostra dreta, s'indica la propincuitat del cap de Sorrento.

Lo viatge es magnífich: absoluta calma en lo mar, quan a un quart d'onze a travéssem la dita punta y comença a desenrotllar-se a nostra vista'l paisatge de la costa, plena de serralades, que paral·lament se dirigeixen al mar. La gent del Nord encara no's mou; sols an alguns homes los interessa l'espectacle y aparellen les ulleres de campanya.

Són prop de dos quarts d'onze, y, per si l'ayre de mar ha fet entrar en gana an alguna desganada Miss, lo cambrer passa a oferir *sandwichs*. Tenen molt poca acceptació.

Altívoles singleres y pintoresques poblacions apareixen boyrosses en la costa: les primeres se llencen sobtades mar endins y nostre vapor les passa casi bé arran: me recorda'l passatge de la Dragonera en la ruta de Palma de Mallorca. Estem a les vistes d'una nova població que, dibuixant-se ab major claretat al repeu de la montanya, promou general moviment en lo passatge. Lo vapor entra en la badia de Sorrento, hont cases y pins prenen forma per moments. Quan s'assembla tot allò a nostra famosa y poch admirada costa empordanesa!

De nou lo cambrer avança entre'ls turistes a oferir ulleres de llarga vista als qui no'n tenen. Que oportú es aquell home! Lires y més lires surten de les bosses dels turistes, puix es l'oferta temptadora davant l'hermós espectacle de l'altívola població. Esgraonades en la dilatada y abrupta roca, que allí es potent mur sobtadament alçat a les ones, apareixen los enlairats alberchs y cases de camp que formen la part avançada de la pintoresca Sorrento, a la

SORRENTO: HOTEL VITTORIA

que'ns amaga la mateixa montanya. Barrejats ab les construccions, llegim lletreros de moltes fondes: en lo major d'ells s'hi veu, com per tot Italia, lo símbol del anglès, que allí domina'l turisme: «Gran hôtel Vittoria».

Llanxes rublertes de passatgers esperen acabi lo desembarch dels que allí hi aturen pera omplir los buyts. Però es major lo nombre de persones que s'enfilen de nou que no les que han deixat lo *Regina Elena*, calculant que serem més de trescents a coberta, hont ningú's pot manejar. Una comitiva d'excursionistes de França en nombre de trenta dos, novament pujats, se distingeixen per son llaç vert y vermell.

Torna a Surriento es lo que'ns fan sentir los cantayres aixís que deixem l'encisadora reconada de la badia de Nàpols. Ara cal treure profit dels nous passatgers, y també, en lo possible, dels qui ja hi eren d'abans.

Lo vapor frega una punta de terra hont s'oviren en artístic conjunt antiquíssimes runes dessota les quals certs pescadors de marischs saltaven entre les roques, tenint per fons un paysatge pobre, herm y rocós, caracterisat per migrada garriga. Enllà blanquegen cases de camp y senzills alberchs de gent de mar.

Als deu minuts d'haver deixat a Sorrento, passem a cosa d'uns 50 metres d'altra punta, en qual cim los grans carreus d'un quadrat y derrocat castell vol recordar temps més antich que'l mitg-eval. Més amunt de les runes un semàfor. La nau passa entre roques: travessia perillosa ab la mar moguda.

La costa segueix rublerta de cases de camp: petites barriades s'alcen d'ací y d'allí.

A les onze torna a mostrar-se l'especulació damunt coberta sots forma d'un venedor de castanyoles, qui les ofereix a una lira: es la costum típica de Nàpols. En la part exterior hi han pintats en negre dos napolitans ballant ab les castanyoles a tall de *jota* aragonesa. Tenen extraordinaria acceptació: ne ven moltes: quasi'l deixen sense cap.

Lo panorama de terra prenia major interès y animació, quan nos apartem de sobte del continent pera fer via a l'illa. Eren onze hores y dos minuts.

Lo cambrer de nou torna a oferir copetes de vins forts, molt de l'agrat d'alguns turistes, quals monedes cambien de butxaca, ab prou agrat del cambrer.

Ara que'ns allunyem del paysatge, es hora de fer jugar les ulleres, y los qui les han llogades procuren treure profit de llur despesa, escudrinyant les pintoresques altures de Capri, que tenim enfront.

Deixant lo banch hont seya, me determiní a donar un tom per coberta, estudiant de prop an aquella gentada de prou diferents procedencies, per voler de Déu aplegada en tant reduït espay, a fi de fruyr plegats un hermós espectacle de la naturalesa o morir ensemps en cas d'accident desgraciat. Allí se sent parlar francès, anglès, tedesch, algú en italià, però ningú en castellà. Fa dolor aquest nou símbol de nostra petitesa.

Me distreu d'aquelles conversacions un altre marxant que ofereix collars de corall blanch y rosa. Les senyores se'ls miren, però

no'ls compren. Ell ne demana 30 lires dels uns y 15 dels altres. Insisteix en que li'n facin oferta, però no veig que'n vengui cap. Tot-hom sab que Capri es l'illa del corall y esperen comprar-ne allí.

Lo cambrer torna a provar fortuna ab los *sandwichs*: ningú n'hi fa cas: se'ls tindrà de menjar ab la familia, si vol que no se li passin.

Es un quart d'onze, y los músichs, parant de tocar, volten lo platet y encara pesquen algun *soldi*, no gayres per çò. Estem equidistants de l'illa y de la costa ferma. En lo canal trobem la mar lleugerament moguda.

Als marxants no'ls plau estar molt en vaga y venen a oferir petites guitarres y bandurries, de conxa y nàcar. Estan molt ben fetes. Ne demanen 4 lires, y puix les he mirades ab interès major que l'altra gent, no'm deixen, instant-me a que'ls ne faci oferta. Pera fer-los marxar los dich que sols ne donaria 2 lires: ja me'ls he tret de sobre.

Fem recta via vers l'illa de Capri, a la qual domina d'aquest cantó l'enasprada montanya del semàfor, hont s'arrocega petita boyra, reliquia de la general que tot ho invadia abans y que's vol començar a esvahir.

A les 11 y 20 m. avancem per dintre una badia oberta a redós del semàfor. Constitueixen la població de Capri dos ravals: lo major junt al mar, y l'altre a un kilòmetre dalt la montanya, conegut per Anacapri.

Detura'l vapor enfront lo port. Són les 11 h. 27 m., y l'hora oficial d'arribada era les 10 h. y 50 m. Baixen uns quants que no volen anar directament a la gruta, y als quinze minuts marxavem de nou. La boyra's va esvahint depressa; la mar, calma y serena, pren una blavor forta, especial, incomparablement hermosa: fruym la bellesa d'aquella mar napolitana, tant enaltida en prosa, en vers y en la tela.

Lo vaixell no tem acostar-se als grans tallats de la montanya, de més de 200 metres d'alçada, passant-los a sols 25 metres de distancia. Però encara no'n té prou lo pilot, que sembla proposar-se esmicolar la nau en les roques, per lo molt que s'hi acostava: no'ns en separa ni 5 metres. Res: una falsa maniobra'ns pot portar al fons del mar. Això sembla temeritat.

Pochs minuts abans del mitg-dia deturem davant la cova, indicada en lo rocam de la costa per un petit forat arran de les ones que sols tindrà un metre d'alçada.

La mar se presenta animadíssima: un sens fi de llanxes se mouen esperant al vapor. Les he comptades: són quaranta cinch. La seva missió es transportar a la *grotta azzurra* tot lo passatge del *Regina Elena*, cobrant los barquers la tarifa de 1 lira 25 cèntims per persona, comprenent aquesta suma'l dret d'entrada a la gruta marítima.

En tres minuts hi som. L'entrada, casi arran de les ones, deixa

CAPRI: MARINA

passar a una llanxa y prou. Lo coral vermelleja per les roques, especialment dintre l'aygua: tenim d'ajupir-nos molt pera no topar ab lo cap en l'entrada, de manera que, per poch moguda que estigui la mar, no s'hi entra. L'interior, bastant gran, reb la llum per dessota les parets exteriors de la gruta, les quals, de molt, no arriben al fons de l'aygua. La llum diurna, a l'entrar-hi a través d'espessa gruixa d'aygua, queda transformada en llum blava d'extraordinaria fantasia. Lo contrast d'aytal llum general, blava, ab l'escassa de roja, que'l sol envia per l'estreta entrada, completa l'ilusió, produint la més variada y agradosa de les combinacions de colors.

Immensa atracció experimenta'l turista en aquell lloch, d'ahont no troba'l moment de fugir-ne. Però té mesurat son temps d'estada, limitant-se a donar la volta completa a la circumferencia interior de la cova.

Al fons de la mateixa una nota d'infinida blancor hi trenca la monotonia de la llum blava, que allí ja hi es uniforme y obscura. Es un noy, que a posta ha vestit una llarga túnica y que per 50 cèntims se llença al fons del mar. Fantasiosa silueta d'aquella blanquíssima vestidura, al endinsar-se en la mar de llum blavosa, movent-se, lluminosa, per son fons, a semblança de l'argentada nereyda de les faules mitològiques. Ab gust se paga aquest nou tribut voluntari, pera fruir de l'imprevist spectacle.

Al sortir de la gruta, en la mateixa boca d'entrada, comença la propaganda o competencia de les fondes de Capri, ahont se dirigirà tot seguit lo vapor. Les alteroses parets de la montanya, damunt la cova, estan rublertes dels seus rètuls anunciadors; un noy apostat a l'entrada entrega als qui'n sortim targetes del Hotel Continental.

Retornem de la llanxa al vapor, y altra sangria s'aparella al passatger, que, per lo lleugera, dóna tot son resultat: un mariner ofereix reproduccions d'aquella meravella de la naturalesa, en targetes postals. Tot-hom ne compra, pagant-ne 10 cèntims de quiscuna, a despit de que després les trobarà a Capri y Nàpols per la meytat de preu. Però l'oportunitat es mare dels negocis, y ab aquestes targetes lo mariner s'hi fa un sobre-sou.

Pera obligar als passatgers a menjar en lo restaurant del vapor, perdem mitja hora deturats enfront la gruta blava. Un noy recorre la coberta oferint peces de corall en son estat natural, a una lira. Molts ne compren en recort del lloch.

Són tres quarts d'una quan lo vapor se determina a marxar vers Capri. Als deu minuts ja hi som. La gent s'estreny pera daval·lar dels primers a les llanxes; puix per més que'l vaixell detura aprop del moll, no acostant-s'hi del tot, permet als barquillers capriotes guanyar 40 cèntims per persona, que es la tarifa posada pera l'anada y tornada.

Entre les apretades de la sortida del vapor, una mà'm toca l'espatlla ab insistencia. Es lo marxant de les bandurries minia-tura, qui no m'ha perdut de vista y m'entrega la que li havia mercadejat pel baix preu ofert. Comerciants fins al moll dels òssos, res se deixen perdre.

No es possible desembarcar a Capri sense comprar-hi collars

de corall. S'hi venen los enfilalls del roig a l'ínfim preu de cinquanta cèntims.

Causa sorpresa dolorosa veure a les dònes ocupades en feynes d'homes, fins al punt d'esser elles les qui fan de bastaix en lo moll, carregant-se al cap los més pesats baguls dels passatgers que aturen a l'illa.

Una curiositat de les que més acceptació sol tenir es la venda

CAPRI: MONTE SOLARIO DA TIBERIO

de *barretines* de seda, de colors, que usen la gent de mar napolitana. La forma es consemblant a les dels nostres pagesos, distingint-se per la major finor y esser més petites: les nomenen, com nosaltres, *barretines*.

Y aquí donaré per finida l'excursió, que casi no pot nomenar-se aixís a l'exposició de fets mercantívols. Es mon propòsit posar en evidència de quina manera esdevé sanejada font de rendiments y beneficis, a Nàpols, l'explotació mesurada y decent de l'excursionisme. Com s'haurà vist, tota ella està ben dirigida y millor orientada. Res de violències ni de lladronicis. Ningú tracta allí de demanar cinch pessetes d'una truyta de cinch ous, ni de

cobrar-ne vint pel lloguer d'un ase, ni de cap de les enormitats que tant desacrediten nostra gent del camp, fent perdre'l desitg de retornar a determinats llocs. Tot radica en treure agradosament los diners del foraster ab una explotació afalagadora y indirecta, allunyada de tota violència. Aixís Italia està practicant l'atracció del *turista* y, a l'igual que Suïssa, deu bona part de sa prosperitat actual a aquest nou element de vida.

Los temps cambien y les labors també. Lo CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, que en sos 31 anys d'existència ha portat a terme la molt santa d'encoratjar l'amor a les belleses, despulles y monuments de la terra, difundint llur coneixement, ha de preocupar-se ara de la no menys patriòtica de fer-les utilisables, com a impensada font de beneficis, assenyaladament en certs indrets arreconats, d'hont sembla que may n'ha de fugir la miseria. La nova missió que té en perspectiva està en imitar a tants pobles, més adelantats que nosaltres, donant, a semblança seva, deguda endreça a la corrent excursionística. Si bé no ha desaparegut de l'escenari la figura d'aquell rich lord qui va pel món llençant diner a mans plenes, està prou ofuscada per la del industrial, que destina part de son guany a córrer nou territori, ab no grans despeses, aprofitant-se dels viatges a preus reduhits, que tant se generalisen en benefici del turisme.

Bé val la pena de tenir en compte la mostra que'ns ofereix l'insignificant vila de Capri, pobre burg de pescadors, avuy plena de bons alberchs y de gran prosperitat, tant sols per saber explotar dignament les belleses d'una petita gruta natural.

No s'ha de fiar tot a l'acció del comú, estat o ciutat. L'iniciativa particular ha de donar endreça a la corrent y fer que a ses iniciatives corresponguin los governs municipals y central. Nostre dever està en contribuir an ella, per esser via de gran prosperitat y font de riquesa pública.

FRANCESCH CARRERAS Y CANDI

EL XALET-REFUGI D'ULL DE TER

PRELIMINARS

AL ser llençada anys endarrera l'idea de construir un xalet-refugi de montanya aprop del naixement del Ter, un dels llocs més a propòsit pera visitar les altes valls d'aquest riu y les del Freser, an els més optimistes va semblar-los gairebé impossible reeixir en tant costosa empresa.

Els anys han anat transcorrent, y l'idea ha seguit madurant-se y fent camí. El CENTRE, cada dia ab vida més plena y exuberant, y en progressiu augment llur nombre de socis, avuy ocupa un lloc senyalat entre les societats barcelonines que li dóna representació y força pera dur a bon terme obres més difícils de les que fins ara ha vingut realisant.

Entenent-ho aixís, el nostre benvolgut president, a darrers del mes passat, convocà a reunió extraordinaria a un bon nombre d'associats qual amor al CENTRE es ben provat, aixís com llurs aptituds excursionistes, pera sometre a llur aprovació'l plan de construir un Xalet-refugi de montanya a Ull de Ter.

Rebuda ab entusiasme aquesta idea, unànimement tots convingueren que'l CENTRE estava en condicions pera empendre sense temença una obra de tanta importancia y que tant ha de contribuir a fomentar les excursions per aquesta banda de Pireneu.

Se nomenà una petita comissió encarregada d'estudiar tot lo referent a l'assumpte y d'arbitrar recursos necessaris, obrint una subscripció entre'ls socis del CENTRE y persones amants de la nostra patria, confiant-se'l projecte del Xalet y la direcció de les obres al nostre company en Geroni Martorell, president de la Secció d'Arquitectura.

En successives reunions s'anà planejant ab més deteniment la forma y manera de dur a bon terme'l projecte, y els dies 29 y 30 de Juny, ab assistencia dels senyors Torras (C. A.), Coll (A.), Mitjans, Martorell, Guarro y Galbany va fer-se una excursió a Camprodon y Ull de Ter pera escullir el lloc ont ha d'aixecar-se el Xalet.

A Camprodon, ont aquest projecte ha sigut acullit ab entusiasme, els excursionistes foren molt ben rebuts per les autoritats locals y socis delegats, com també pel mestre d'obres senyor Faus-

rina, el qual acompanyà als excursionistes a Ull de Ter. A Setcases també s'agregaren a l'expedició dos representants d'aquell Municipi, volent aixís donar testimoni de llur simpatia per l'obra que anem a empendre.

Arribats a Ull de Ter y recorregut tot aquell alt planell, després d'un detingut examen del mateix, aixís com de les corrents de vents que allí hi dominen, se fixà'l lloc d'emplaçament del Xalet. Aquest s'aixecarà en un extrem del pla que, formant una petita eminència, queda a un centenar de metres de la font del Ter y dominant els dos camins que hi pugen, un pels Recons de Murens y l'altre pel Pla Gran de Murens. Desde aquest punt se disfruta d'un bell panorama del Canigó, Costabona y Roca Colom per la banda de llevant y mitg-dia, y pel nord y ponent els propers Pic de la Dòna, Bastiments y Gra de Fajol.

De retorn a Setcases els excursionistes s'entrevistaren ab l'alcalde y alguns regidors, dels quals recabaren la promesa de que aquell municipi cuidaria d'arreglar el camí d'Ull de Ter, a fi de facilitar el pas de les cavalleries que durant tot aquest estiu, diàriament, hauran de transportar-hi'ls materials de construcció.

Del plan y disposició del Xalet res ne direm en aquest número, perquè en un dels successius, al publicar els plans del mateix, el senyor Martorell en parlarà detingudament y ab més competència.

Sols ens permetem recomanar als senyors associats aportin llur valió concurs an aquesta obra pera que'l CENTRE pugui terminar-la lo més prompte y de la manera més esplèndida possible, y que cadascú, a mida de llurs forces, inscrigui'l seu nom en la llista de subscripció que comencem a publicar en altre lloc d'aquest número.

IMATGES Y CAPELLES DE VEHINAT

QUAN la Barcelona vella estava voltada de muralles desde'l Portal de Mar al de l'Angel, y desde'ls de Santa Madrona y Sant Antoni al Nou; en aquells temps en que no hi havia ni tant sisquera idea de l'illuminació per medi del gas, y els gresolts d'oli eren els focos de llum que en les nits fosques esbargien les tenebres que regnaven en carrers y places, era cosa d'aplaudir an aquells devots fermes y entusiastes que, colocalant l'imatge de l'objecte de sa piedosa veneració en el frontis de sa casa, tenien el desprendiment

de fer-li llum. El mal era que no abundaven, puix al cap del mes l'oli no deixava de costar de dos a tres sous per poc que se'n gastés, mal fos que no cremés el llum més que d'entrada de fosc fins al toc del «Pare Nostre de les Animes», — a les vuit del vespre a l'hivern y a les nou a l'estiu, — hora en que totes les persones de bones costums se n'anaven a la «nona» un cop acabat el prec en pro dels seus difunts.

D'algunes d'aitals imatges y capelles encara subsistents he cregut que seria agradós llegir-ne les poques notícies adquirides.

Plaça del Rey. — Enfront de la Baixada de Santa Clara hi ve la casa núm. 14, que presenta un caràcter especial entre totes les que hi ha en aquell punt de la ciutat. Més que casa es una caseta, tant perquè no té més que un pis, com per la poca amplaria que té. Està entre l'absis y lo que fou sagristia de la propera capella reyal y una casa de propietat particular relativament moderna.

Avuy l'habita'l guardador del Museu Arqueològic y «andador» de l'Academia de Bones Lletres. Desde sa construcció fins a l'any 1835 fou l'estada del frare mercenari y del llec coadjutor a qui estava encomanada la custodia y regencia de l'aludida iglesia de Santa Agueda. An aquesta primerament la cuidaren els religiosos celestins, als quals el poble anomenava canonges blancs en virtut de que d'aquest color era l'hàbit que portaven, y pera distingir-los dels de la Catedral, que'ls vestien negres. Però havent el rey Alfons V d'Aragó nomenat capellans de la susdita capella reyal als frares de la Mercè, en l'any 1422 els comanà la direcció y regiment del culte de la mateixa.

L'Ordre de la Mercè tenia en ella, com queda indicat, un guardià, y, quan la solemnitat ho exigia, aleshores desde'l convent venien altres religiosos a ajudar-lo.

Pera indicar que aquella caseta pertanyia a l'Ordre de la Mercè, en 1638, quan fou construïda, s'hi colocà en la fatxada, prop el balconet, l'imatge de la Verge Mercenaria, y en aquell escut rellevat que's veu a la pedra's féu constar la pertinençia de l'edifici ab el quarter que senyala les armes d'aquell institut religiós, y en el quarter inferior el priorat en que s'esdevingué la construcció.

Durant el període constitucional, en virtut de l'ordre de l'Ajuntament que, inspirant-se en lo ordenat pel rey Carles III en la centuria passada, disposà, a 13 de Febrer del 1822, que fossin tretes o tapades totes les imatges religioses que's veyen en els frontis de les cases, aquella capelleta, aixoplugada per una teuladeta, quedà sense aquella imatge de la Mare de Déu de la Mercè. Ab la

reacció política del 1823, un cop normalisades les coses, tornà al seu lloc y ha continuat allí fins als nostres dies, en que encara hi es. El vehinat cuida d'ella, y especialment per la festa y vuitada del Corpus y per les propries de la Mare de Déu en el mes de Setembre cuida d'adornar-la y fer-li lluminaria. Especialment en l'última ocasió indicada ella es motiu que s'adorni la plaça y el vehinat faci festa.

Carrer de l'Esparteria.— En la casa núm. 4, construcció de l'any 1800, a l'altura del primer pis, s'hi veu un gran plafó format per rajoles de Valencia, ben dibuixades y cuidadosament colorides, en el qual s'hi representa l'imatge de la Mare de Déu de la Mercè, tal com se presentava en sa iglesia en els segles XVII y XVIII als ulls dels barcelonins, colocada sobre'l trono de plata que li havia sigut ofert per la ciutat en agraïment de grans favors obtinguts per la celestial senyora en ella representada. Es un testimoni aquella combinació d'artístiques rajoles de l'especial devoció de la família constructora de la finca y un altre dato de la popularitat de la veneració que en altres temps havia obtingut la patrona barcelonina. Un petit replà indica que se li fa en determinades ocasions il·lum y s'obsequia aquella pintura ab flors.

Carrer de la Vidrieria.— En la casa que fa cantonada a l'indicat carrer de l'Esparteria, prop el balcó del primer pis, s'hi veu una capelleta d'estil neo-clàssic. Estigué molts anys desamparada de imatge, però desde alguns anys se n'hi veu una de moderna de Sant Joseph. Una llantieta indica que hi ha qui's recorda d'obsequiar a l'excels patriarca.

Plaça del Born.— En una de les cases pujant desde'l cantó de la placeta de Montcada, en el frontis y a l'alçada del primer pis, hi ha una capelleta de bon estil barroc hostatjant l'imatge de Sant Antoni de Padua, obra, sens dubte, d'un dels bons escultors que hi hagué a Barcelona en la segona meitat del segle XVIII y principis del XIX. No es aquesta l'única imatge del gran miracler paduà posada a l'espectació pública: altres ne trobarem, y encara són més les que han desaparegut, puix la popularitat d'aquell sant fill de Lisboa havia sigut gran a Barcelona.

Carrer de la Seca.— En un cos d'edifici de moderna construcció, en el recó que fa aquest carrer a l'empalmar la via pera anar pel de la Cirera al dels Flassaders, a l'altura d'uns vintidós pams, hi ha una capella de construcció barroera y de ben mal gust. Dintre estotja una imatge de Santa Maria de Cervelló, vulgarment coneguda per *Santa Maria del Socós*, lo que fa que molts confonguin la

santa ab la Mare de Déu venerada baix aquest cognom. Aquesta santa barcelonina, nascuda en 1230 y morta seixanta anys després, sembla que va naixer en el carrer de Montcada, però no se sab de segur en quina casa, si en la número 20, propria de la familia Dalmasas, o en la del davant, ont hi ha'l magatzem de drogues del senyor Vidal y Ribas, lo que motivà que uns quaranta y tants anys enrera's coloqués la tal capella en aquella androna corresponent a l'última de les susdites cases, com a record de la suposada naixença de la dita fundadora de les monjes mercenaries en aquell solar, encara que l'opinió més general se decanti a que s'esdevingué en el de l'altra casa. En la diada del 25 de Setembre s'acostuma illuminar la capella y fins guarnir-se'l carrer de la Cirera ab ornaments de paper retallat.

Capella de Marcús. — Sota'l porxo d'aquest santuari romànic del segle XII, en la paret corresponent a la casa del costat, hi ha en una tela guarnida per un marc de robusta motllura la pintura representant Sant Cristòfol. Aquesta figura, que no està mal pintada y es una mostra de la mestria ab que's dedicaven a la pintura al fresc y al tremp els nostres pintors de cent anys enrera, ab tot y que, per censurable desidia, està acabant de perdre-s, es un record de l'estatua del mateix sant protagonista de varies llegendes que s'aixecava en aquell mateix lloc, considerat aleshores com l'entrada y sortida de la ciutat, ja que desde allí mateix el rector de la capella benedia'ls correus que entraven y sortien. Perquè quatre cents anys enrera era molt comú posar la figura de Sant Cristòfol a l'entrada de les poblacions, dels carrers y fins de les cases, per la creença que hi havia de que aquell que veyia l'imatge del gloriós màrtir, aquell dia no moriria de mort violenta, ni tampoc sobtada, y, per lo tant, estant en pecat mortal.

Carrer d'en Boquer. — En la reconada que fa aquest antic carrer, un dels primers que's formaren en el barri tant prompte començà a existir el de Montcada en el segle XII, hi ha una paret propera a la volta per ont se surt a la plaça de la Llana, de la qual sobressurt una capella feta d'obra ab molt mal gust, ocupada per una imatge obrada ab tant bona fe com ab falta de geni artístic, y això tenint en compte'ls pocs quartets que'n donarien a l'esculptor que va treballar-la.

Aquesta imatge, doncs, té una curiosa historia que res té que veure ab la devoció al sant. En el proper carrer d'en Sidé celebren cada any la festa de Sant Cristòfol. Setanta anys enrera, en el carrer d'en Boquer, hi havia establerta una tintoreria. Un any els

aprenents d'aquell establiment volgueren pendre part en la sortija que feyen en el mentat carrer d'en Sidé'l dia 10 de Juliol a la tarda. Però, ab el pretext de que ni eren del carrer ni del barri, no foren admesos. Ferits en el seu amor propi, se convingueren aquells xicots en que l'any vinent havien de fer en el carrer d'en Boquer sortija per Sant Cristòfol y no faltant allí capella ab la corresponent imatge. Y aixís fou: estalviant-se diners de l'esmorsar y del berenar, arreplegaren la quantitat que havien menester pera *fer fer el sant* y celebrar-li la diada ab molt més esplendor que'ls del carrer que'ls havien refusat.

Se trasladà la tintoreria al cap de pocs anys, y quedà'l Sant Cristòfol dels aprenents tintorers allí. El vehinat, aleshores, s'ho prengué pel seu compte, y cada any, quan menys, se guarneix la capella ab abundancia de llums y de flors, sobressortint en zel entre tots els vehins aquell pintor que hi ha establert sota la volta.

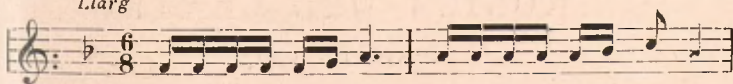
Carrer d'en Sidé. — Tenen els vehins una capella en la paret de la casa propera a la volta per ont se surt al carrer de Mercaders. L'imatge de Sant Cristòfol que hi tenen està reproduhida en un relleu que per l'arquació gòtica que presenta pot deduir-se ser obra més del segle XIV que no del XV. Diuen que fou trobada en un pou del vehinat y que aquest li cobrà afició proclamant al gran màrtir patró del carrer. Per això cada any guarneixen la seva capella ab flors y llums quan s'esdevé'l dia 10 de Juliol, y a vegades fins adornen el carrer y celebren festes.

RAMON N. COMAS

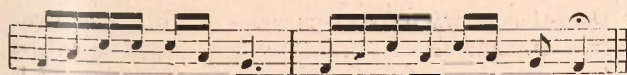
FOLK-LORE

EL MAL COMTE

Llarg

Jo me'n vaig a pas-se-jar per u - na sa - la molt gran - de;

men-tre es-ta-va pas - se - jant ja m'a-ga-fa'l mal del par - te.

— Jo me'n vaig a passejar
per una sala molt *grande*;
mentre estava passejant
ja m'agafa'l mal del *parte*.
Qui pogués anà a parir
al castell de meva mare,
que allí tindria servey
de criats y de criades,
y aquí no tindrè servey
sinó d'una sogra mala! —
La sogra s'ho ha escoltat
per una gran balconada;
al cap d'una horeta o dos
lo seu fill ja n'arribava.
— Mare meva, no'm direu
la Gallbona aont estava?
— La Gallbona n'es al llit,
que es partera d'un *infante*.
Si sabies tu, el meu fill,
el mal que nos desitjava!
A mi'm diu *sogra infernal*
y a tu *hijo de mal flayre*.
Tant bon punt sentia això
ell que tot se trastornaya.
— Tant si es partera com no,
Gallbona vagi *delante*. —
Al bell punt mana als criats
que li ensellin el *caballo*,
no pas el que va corrent,
sinó aquell que va *volando*.
A les criades els diu
que prest vagin a calsar-la,
que li portin els vestits,
y a la força del llit s'alça;
de les llàgrimes dels seus ulls
mans y cara li'n rentaven.
La pren per ses blanques mans
y la puja a son *caballo*.
Les anques d'aquell cavall

totes anaven de *sangre*.
A la vora d'un poblat
una font fresca encontraven.
— Ay Comte, lo Comte meu,
jo voldria reposar-me.
— Tu no t'arreposaras
ni que sapia reventar-te.
Dóna les tetes al nin,
mentres jo esmoli lo sabre.
— Popa, popa, lo meu fill,
popa de la tua mare;
popa, popa, lo meu fill,
que de mi no ho faras gaire. —
De dos hores un infant
ja li diu eixes paraules:
— Ay, pare, lo pare meu,
no mateu la mia mare:
tres filles haveu ja mort
per llengua de vostra mare,
y ab la mia quatre són
si per cas vostè la mata.
— Vés, Gallbona, vés-ten tu
al castell de teva mare,
que jo tornaré al castell
a matar la mia mare.
Quan ella'l vegé arribar,
al punt tota's trastornava.
— Ay, pobret fill, lo meu fill,
quin càstic jo meresc ara!
— El càstic que mereixeu
que haurieu de ser cremada
per les mans de ma muller
y la cendra'n fos ventada. —
— Ay, no! Colga-men a mi
al fons baixant de l'escala,
que tots els que hi pujaran
pegaran escupinada
y tots els que baixaran
pegaran una puntada.

Recullida per VICENS BOSCH, PBRE.
Delegat a Tàlarn

CRONICA DEL CENTRE

MAIG DE 1907

SESSIONS

FINDELEN Y OBER-GRINDELWALD GLETSCHERS. — El títol que caps a aquestes línies serví a D. Lluís Garriga Montanya com a tema de la seva interessant relació, donada a conèixer el dia 3 de Maig, continuant la tanda, cada dia més nombrosa en nostre CENTRE, de conferencies sobre

regions estrangeres que per les seves curiositats y belleses són dignes d'esser conegudes y visitades. La ressenya fou acompanyada d'escullides vistes fotogràfiques preses pel mateix conferenciant.

UNA EXCURSIÓ A LES SERRES DE PRADES. — Bonic aplec d'impressions llegides per D. Antoni Bartumeus, en les vetllades dels dies 10 y 17. Aquest treball comprèn, ademés, una excursió pel camp de Tarragona fins a Salou, de quals punts se projectaren nombroses fotografies tretes per l'autor durant la seva excursió per aquelles comarques.

DE BENASCH A VIELLA. VISITA A LES IGLESIES DE LA VALL D'ARAN (sessions dels dies 24 y 31). — Tractant-se de Benasch y Vall d'Aran, les ressenyes de les excursions han de resultar interessants per força, y més encara quan se n'ocupa una ploma tant ben disposada com la del senyor Gaza y una persona tant entesa en fotografia com el senyor Mora s'encarrega de reproduir-nos, per medi de projeccions, els quadros meravellosos que a cada punt mostra en aquell país la naturalesa. El pas del port de la Picada, les serres Malehides, el Pomeró, Güell de Jueu, Artiga de Lin y monuments tant curiosos per la seva estructura com per la seva execució, Bossost, Viella, Arties, Salardú, Betren, etc., boscuries y cascates, desfilaren davant de la concurrència, animada per les notes descriptives, encertades y ben sentides de l'atildat escriptor y expert excursionista.

EXCURSIONS

DE CARDONA A GIRONELLA (dies 31 de Març y 1.er d'Abril)¹. — Com els socis de la secció geològica, feren nit a Cardona, després d'haver visitat les salines, els nostres companys senyors Bombach, Bordas, Danés, Gelada, Roig (J. y G.), Roig y Pruna (A.), Salvany y Valls (Ll.).

A bon matí del dia 1.er, pel pont de Sant Joan, pujaren a Serrateix, aont visitaren la notable iglesia romànica, y se dirigiren per can Cirera, o Sant Miquel de Fonjadell, a Casserres y Sant Pau de Casserres, pera poder admirar una volta més l'iglesia d'aqueix últim punt, deixant d'anar a Cor de Roure pera estalviar-se tres quarts de marrada.

Per deliciós camí, devegades ombrejat per espès bosc, devegades nèt y feréstec, permetent en aqueix cas contemplar l'atractívola serralada de Queralt, servint de graó als altívols rasos y raset de Peguera, sense adonar-sen, se trobaren a Gironella, desde ont prengueren el tren pera retornar a Barcelona.

DE RIPOLL A BAGÀ PER LES COVES DE RIBES, MONTGRONY Y FONTS DEL LLOBREGAT (dies 18 y 20). — El dia 19, en el tren del matí de Sant Joan, sortiren vers Ripoll nostres consocis senyors Bordas, Botey, Danés y Roig (germans).

¹ Per no haver-se rebut a temps aquesta nota, no pogué publicar-se'l mes passat, com corresponia.

Visitat a corre-cuita'l monastir, després de dinar se dirigiren a les coves de Ribes, ont els esperava'l guia que'ls havia enviat el delegat de Campdevàrol.

Desde aquest lloc començaren la forta pujada part ençà de les muntanyes de les coves, terrer rublert de faigs y boixos, trencat y dolent de debò, gaudint d'hermoses perspectives sobre la carena pirenenca desde'l Puigmal, fins més enllà del Torreneules, la Collada Verda, el Taga, Sant Amans, montanyes de Vallfogona, castell de Milany, Bellmunt y al fi'l Montseny, que's destacava fantàsticament en mitg de núvols d'escayent colorit.

Guanyada la collada de Grats, y després d'un breu y merescut descans, emprengueren la davallada pera remontar el coll de Partinella, desde ont fruiren d'esplèndit y meravellós panorama.

Eren les quatre de la tarda y, malgrat el vent gelat, persistent y molestós, la netedat de l'horitzó'ls permeté admirar les esgarrifoses cingleres de Montgrony, la soperba serra de Cadí, l'alterós Pedraforca, l'hermosa serra d'en Cija, els rasos y rasets de Peguera ab son Cogulló d'Estela, centinella d'aquell grandíós tancat del Bergadà.

En mitja hora pujaren a Montgrony, que visitaren detingudament. Un petit repòs els donà forces pera dirigir-se a Castellar d'en Huc, embestint de front el vent, cada cop més gelat, passant ja a les fosques per l'ermita de Sant Joan y ab prou feines oviraren la casa pairal dels Mataplana.

A bon matí del dia 20 sortien de Castellar pera visitar les fonts del Llobregat, que rajaven abundoses, y la cascata de la Farga vella, ver prodigi de la natura.

Per la vessana del Clot del Moro baixaren a La Pobla de Lillet, ont el delegat els acompanyà a visitar lo més notable de la població. Ab tartana anaren a Bagà, de qual típica plaça'n prengueren algunes fotografies. Dinaren a l'Hostal Nou, de l'estació de Guardiola-Bagà, y, havent-los escapat el tren de la una, se n'anaren a Fígols y a Sercs a esperar l'altre, que'ls portà a Manresa, ont visitaren el «Centre Excursionista del Pla de Bages».

SECCIÓ DE FOLK-LORE

El dia 2 de Maig el degà dels folk-loristes, D. Cels Gomis, va donar una conferència sobre'l *cantar* castellà, en la qual va establir les diferències remarcables que's troben entre les regions principals espanyoles y que la música popular senyala prou.

Va tractar del *cantar*, estudiat de manera directa en ses propietats terres, citant-ne una munió, que són poètics en alt grau.

Les referències erudites y escenes viscudes que sovint hi sortien, varen donar especial interès a la conferència.

El dia 16, D. Josep M.^a Co de Triola va llegir la primera part de la traducció, feta ab ajuda del senyor Gatuellas, de «Mitologia y Rondalles populars. Lluar relació y interpretació. Per E. S. Hartland, President de la *Folk-lore Society*, de Londres».

L'autor comença per tractar de l'antiguetat de les rondalles, atribuint-les no pas als grecs, per primitius que siguin, que'ns-e les han transmeses, sinó molt més velles encara.

Estudia després les alegories contingudes en les narracions populars y les escoles d'interpretació, donant lloc a unes interessants comparacions mitològiques y de rondallística popular, especialment referint-se a Atalanta entre les primeres y a la Cendrosa entre les últimes.

En la mateixa sessió D. Rossend Serra y Pagès va tractar dels *Balls típics del Vallès*, donant a conèixer el *dels Reys* (caramelles infantils), *de plaça* (treure ball), *de les donzelles*, *de les brutes*, *les quadrilles*, *contradances*, *ball rodó*, *estapera*, *catxutxa* y *dels cascabels*, tots els quals varen ser armonisats y tocats al piano pel mestre D. Josep Masó y Goula.

CURSET DE FOLK LORE CATALÁ, per D. Rossend Serra y Pagès.

XIII conferència (dia 23). — I. *Demo-literatura*. — Diferència entre demo-literatura, literatura popular y popularxera. — Ràpida popularisació y sovint desaparició de les alusions polítiques, de la sátira y de lo indecorós. — Assimilació folk-lòrica. — Caràcters de la demo-literatura. — Divisió: I. Novel·lística; II. Paremiologia; III. Cansonística; IV. Varia (endevinalles, oracions, embarbossaments, procediments mnemotècnics, particularitats idiomàtiques, jocs, balls, representacions).

Com de costum, abans de les sessions va donar-se lectura de la *Setmana folk-lòrica*, deguda a D. Ramon N. Comas.

CONVERSES D'ARQUEOLOGIA

Durant el present mes nostre consoci D. Pelegrí Casades y Gramatxes ha continuat les conferències sobre Arqueologia, havent desenrotllat en les mateixes els següents temes:

Lliçó LVIII (dia 6). — Dinovena de Grecia. — Arquitectura religiosa de la Grecia arcaica. — El temple. — Ordres arquitectònics. — L'ur origen. — Els primers temples jònics. — El «megaron» micènic y el temple jònic. — El porxo. — Sa disposició. — Els propileus. — El pronaos. — Son origen. — La coberta dels temples. — Columna dòrica. — Ses característiques. — Origen. — Substitució de la fusta per la pedra en els temples arcaics. — Temple de Hera, a Olimpia. — Anàlisi del temple dòric. — Els tresors. — Particularitats d'aquests monuments.

Lliçó LIX (dia 13). — Vintena de Grecia. — Particularitats característiques de l'arquitectura grega. — Ordre dòric. — La columna, *l'anta*, *l'enteixinat*, la coberta y la decoració.

Lliçó LX (dia 22). — Vintiuena de Grecia. — Motllures característiques de l'estil dòric. — Sa ornamentació. — Proporcions generals dels temples dòrics. — Decoració policroma. — L'estil jònic. — Disposicions generals del temple jònic. — La columna. — El capitell. — L'enteixinat. — La coberta. — El motlluratge.

Lliçó LXI (dia 27). — Vintidosena de Grecia. — Anàlisi comparatiu dels estils dòric y jònic. — Origen dels mateixos. — Arquitectura civil de la Grecia arcaica. — Les ciutats y llurs defenses. — Aqüeductes, fonts, banys, gimnasis, cases, ports y vies de comunicació.

Totes aquestes conferències anaren ilustrades ab projeccions fotogràfiques.

REFUGI D'ULL DE TER

Prossegueixen ab tota activitat els treballs pera la construcció d'un xalet-refugi a les altes valls del riu Ter. La Comissió a l'efecte nomenada no's dóna un moment de descans, a l'objecte de que puguin començar-se les obres aquest mateix estiu. A fi de determinar el punt més convenient pera emplaçar-lo, dita Comissió se traslladà a Ull de Ter, podent-se convèncer en sa excursió de l'entusiasme ab que ha sigut rebuda l'idea en tota la comarca de Camprodon, de quals pobles, lo mateix que dels particulars, reberen valiosos oferiments que contribuiran molt a la prompta realisació de l'obra projectada. El plan ha sigut traçat pel president de la Secció d'Arquitectura, senyor Martorell, quals coneixements en aquesta materia constitueixen una garantia pera'l bon èxit de l'empresa.

A continuació publiquem la llista de subscripció començada, recomanant als benivolguts consocis procurin fomentar-la en lo possible, secundant així les nobles iniciatives de la Junta Directiva del CENTRE:

Eusebi Bertran, 500 pessetes; César A. Torras, 100; Bartomeu Mitjans, 100; Pere G. Maristany, 500; Joaquim Casas-Carbó, 100; Eduard Schilling, 50; Alfons Oliveda, 100; Lluís Llagostera, 50; Jaume Balaia, 100; Joan M.ª Guasch, 100; Joseph Xicoy, 100; Emili Llatas, 50; Alfons Par, 50; Joseph Galbany, 50; Lluís Guarro, 100; Emili Vidal-Ribas, 250; Joan Perpinyà, 50; Manel Juncadella, 50; Eusebi Güell, 500; Lluís Ferrer y Bàrbara, 50; Joaquim Carulla, 50; Joan Mercader y Marina, 50; Joan Almirall y Forasté, 25; Carles Jordà, 100; Enric Llopis, 25; Juli Soler, 50; Joaquim Cabot, 50; Domingo Sanllehy, 150; Joaquim Pena, 25; Candi Robert, 25; Vicens Escat, 25; Jaume Escat, 25; Agustí Navarro, 25; Angel Baixeras, 25; Joan Carulla, 50; Lluís M.ª Angelon, 25; Joseph M.ª Sabater, 25; Anton Coll, 25; Alfred Gasa, 50; Artur Mora, 50; Joseph Thomàs, 100; Narcís Gosch, 25; Manel Miret, 25; Santiago Montey, 15; Rafel Tintorer, 100; Lluís Solé Vidal, 25; Manel Roman Salanuro, 50; Ignasi Carsi, 25; Nicolau Boada, 250; Eduard Perez Cabrero, 50; Joan Sabater, 50; Joseph M.ª Tapis, 25; Joseph Carulla, 50; Joseph Llimona, 25; Ll. J., 25; M. Cuadras, 25; Antoni Amatller, 200; Agapito Casas, 25; Joseph Pascual y Pons, 50; Ignasi Carsi y Carsi, 25; Claudi Arañó, 25; N. Font y Sagué, pbr., 25. — Total recaudat fins avuy, 5.040 pessetes.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA sols se declara responsable de lo contingut en la *Secció Oficial* del seu BUTLLETÍ, deixant íntegra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.